

Олег К. РОМАНЧУК, публіцист

SYSTEM «MALOROSIA»

Демонтувати корупційну, олігархічну, колабораційну систему

«Скажемо коротко і забігаючи наперед: проблема українського малоросійства є однією з найважливіших, якщо не центральних проблем, безпосередньо зв'язаних з нашою основною проблемою – проблемою Державности. Що більше: це є та проблема, що першою встане перед державними мужами вже Державної України. І ще довго, в часі тривання її стабілізації державности, та проблема стоятиме першопляновим завданням, а для самої державности – грізним мементом... Але малоросійство – це не політика і навіть не тактика, лише завжди апорна і тотальна капітуляція. Капітуляція ще перед боєм».

Евген Маланюк, «Малоросійство»

«Система – сукупність взаємодіючих елементів за умови, що вона розглядається в цьому експерименті (або аналізі) як єдине ціле».

*Людвіг фон Бергманн,
автор загальної теорії систем (1937 рік)*

Система, або Закон діалектики

«Чудище обло, озорно, огромно, стозевно и лаяй», – саме так охарактеризував 1790 року московсько-імперську СИСТЕМУ дисидент Александр Радищев у знаменитій «Подорожі з Петербурга до Москви».

Перегадом блискучу оцінку цій аморальній, антигуманній СИСТЕМІ, в яку силоміць була вмонтована Україна ще від 17-го сторіччя, дав російський філософ В. Розанов: «Ми, московити, спіли киргизів, чемерисів, бурятів та інших. Пограбували Вірменію і Грузію, заборонили навіть Богослужіння грузинською мовою, обікрали багатющу Україну. Європі ми дали анархістів П. Кропоткіна, М. Бакуніна, апостолів руйни і катівства Шигальова, Нечасва, Леніна та ін. Моральний бруд, Московія – це чудовисько, яким навіть пекло погребувало б і вивергнуло б на землю».

Але особливо виразно проявилася хижацька й кривава суть СИСТЕМИ після жовтневого перевороту, коли московсько-імперська СИСТЕМА трансформувалась у тоталітарну большевицько-советську СИСТЕМУ. «Прийшли большевики, з'явився Хам з каторжною мордою і встановив порядок: ріжте і грабуйте! Дозволено! Ось вам – земля, ось вам – фабрики і заводи, ось вам – воля!» (В. Розанов).

Виникнення ССРСР стало найбільшою геополітичною катастрофою 20 століття. Зародження комуністичного монстра образно змалював советський розвідник-утікач Володимир Різун, відомий під прибраним ім'ям публіциста й історика Віктора Суворова: «Тієї миті, коли перші краплини робітничої крові впали на бруківку Литейного проспекту в Петрограді, СИСТЕМА, яку ми знаємо упродовж ось уже 80 років, склалась повністю і остаточно».

Три десятиліття тому Ігор Кохановський написав вірша «Закон діалектики», який дуже добре пояснює та прояснює причини ментальної і генної катастрофи на теренах ССРСР, де впродовж семи десятиліть перебувала й Україна:

*«Спочатку били дуже родовитих,
А потім працюютих розстріляли,
За ними вже ряди безглуздо вбитих
Поповнювали ті, що не мовчали...»*

*Держава у тортурах знемагала,
Не відаючи про реальні втрати,
Що КІЛЬКІСТЬ вбитих, теж вона не знала,
У ЯКОСТІ живих ще дасться знати».*

(Переклад Ігоря Павлюка)

Ще переконливіші «Спогади про війну» фронтовика, професора Ніколая Нікуліна, історика мистецтв: «На війні особливо чітко проявилася підлість большевицького ладу. Як у мирний час страчували найчесніших, інтелігентних і розумних людей, так і на фронті відбувалося те саме, але в ще відкритішій і мерзотнішій формі. Гинули найчесніші люди, які відчували свою відповідальність перед суспільством. Треба думати, ця селекція російського народу – бомба уповільненої дії. Вона вибухне через кілька поколінь у 21 або в 22 столітті, коли відібрана і виплекана большевиками маса покидьків породить нове покоління собі подібних».

У цих рядках, власне, криється відповідь на запитання, чому саме ТАКОЮ є путінська Росія і певною мірою сучасна Україна – майже всуціль маргінальне суспільство, в якому домінує чорн.

Щоби зрозуміти причини державотворчої кволості сучасного українського суспільства треба згадати історичні передумови: цілеспрямоване й жорстоке винищення всього українського, розпочате Петром Першим і Катериною Другою; тотальну ліквідацію української інтелігенції в 30-тих роках ХХ сторіччя, винищення Голодомором 1930-33 років українського селянства як підвалини національної ідентичності та господарської потуги й незалежності; подальші чистки під гаслами «боротьби з українським буржуазним націоналізмом» (включно з так званним «мовним») – «сепаратист – мазепінець – пестлюровец – бандеровец» ...

Саме через винищення пасіонаріїв українці за три десятиліття не спромоглися навести лад у власній державі, хоча згідно з аналізом Deutsche Bank, проведеним у 1990 році, найбільший потенціал і стартові можливості мала саме Україна.

Безумовно, на той час українцям бракувало досвіду державотворення. Мав рацію Володимир Сосюра, який у поемі «Мазепа» вирік: «Не досягли ми тих висот, // Що сяють іншим в морі слави... // Бо помиляється й народ, // Коли немає ще держави».

Нікуди не поділось споконвічне українське прокляття – дріб'язковість провінційних «еліт», недостатність страгегічного мислення у більшості представників проводу, світоглядний консерватизм народу, незнищений конфлікт «ко-

заків і гречкосіїв». Можна згадати і про допущені помилки (чи свідомі «помилки»?) під час приватизації у бурхливій 90-ті минулого століття: скандальну реорганізацію Чорноморського морського пароплавства в акціонерний концерн «Бласко» для отримання кредитів під заставу пароплавів, що у висліді призвело до втрати торгового флоту; нерозуміння потреби розвитку військового виробництва – Президент вважав, що це лише тягар для бюджету, бо воювати українці ні з ким не збираються...

«Практично всі лідери держави з моменту здобуття незалежності у той чи інший спосіб – або самі грабували народ України, або сприяли такому грабежу» (Вікторія Нунланд, заступник державного секретаря США, в інтерв'ю Савіку Шустеру 17 липня 2015 року).

Українська незалежність зрзка 1991 року великою мірою була наслідком вимушених дій/голосувань так званих суверен-комуністів.

Якщо Литва, Латвія, Естонія, Польща, Чехословаччина та інші сусіди України у міжвоєнний період власного модерного державотворення виховали покоління свідомих громадян, то українська бездержавність все ще тривала в умовах советського концтабору.

Однією з причин, чому в Україні, на відміну від країн Балтії, не була проведена десовєтизація, став неоголошений компроміс між проукраїнськими та просовєтськими силами, що прагнули зберегти імперсько-совєтську систему без ССРСР. Естонія, Литва і Латвія відновили державність своїх країн, яка існувала до советської окупації. Ці країни відмовились від советських правових норм, провівши референдум щодо Конституції, яка діяла до советської окупації. «З нуля» створено і систему безпеки, військо. Був ухвалений Закон про громадянство, згідно з яким воно надавалось тільки тим, хто склав іспит на знання державної мови та історії. Натомість в Україні громадянство дістали представники п'ятої колони, які ненавиділи і ненавидять Українську державу.

Поляки за обмеженої суверенності часів Російської імперії («Царство Польське», «Привіслінський край») та навіть у советизованій ПНР зберегли свою елітарність й культуру державності. Вони постійно думали і працювали над тим, як відновити незалежність. На відміну від України, в Польщі не було дискусій стосовно того, куди рухатись суспільству після розлучення з Москвою. Поляки чітко усвідомлювали, що треба йти на Захід, у НАТО. Західні структури та інституції це усвідомлювати і розуміли, чому Польща може бути їхньою частиною і чому їй варто пробачити борги, чому треба запровадити якнайширші інвестиції в економіку постсоціалістичної держави.

В Україні такого не було. Було винищено історичну тяглість з УНР. Пам'ять про Українську Народну Республіку комуністичний режим вичистив упень. Тож ні еліта, ні населення не розуміли, що відбувається. Не знали як улаштований навколишній світ, які правила й закони діють в ньому, не усвідомлювали, що таке ринкова економіка тощо.

Національно-зорієнтовна інтелігенція була розгублена і дезорієнтовна. Вона не знала як працює державний механізм. Опинившись у владних кабінетах, ті, хто, як вони вважали, вибороли незалежність, не знали що робити і як діяти. СИСТЕМА їх переграла, перетравила. При владному кермі опинились меткіші, ті, хто розумів логіку приватизації і усвідомлював важливість того, в чіих руках опиняться економічні важелі держави. А ще ними рухала жадоба матеріальної наживи. Теорія соціал-дарвінізму знайшла своє підтвердження.

Стосовно цього непроминальними є розмилення над долею України легендарного Левка Григоровича Лук'яненка, якими він поділився з автором у серпні 2013 року: «Мушу

зауважити, що СИСТЕМА спромоглася нав'язати спосіб мислення не тільки провладній верхівці, а й простим громадянам. Вона змінила світогляд українців – убила в них національну свідомість; вона змінила їхню психіку – убила в них ініціативність і прищепила рабську покірність, що разом є не що інше як комплекс національної і громадянської неповноцінності. Цим пояснюється все: що не було суду над співучасниками антиконституційного заколоту 19 серпня 1991 року, що після проголошення незалежності Верховну Раду УРСР не розпустили і не призначили нових виборів, що не замінили окупаційну адміністрацію патріотичними людьми, що не провели грань між Україною-колонією й Україною-незалежною державою, тобто замість перейти з однієї якості в іншу, стали повільно перепозвати від одного суспільства в інше з максимальним збереженням попереднього».

Юрій Шухевич, син головного командира УПА, багаторічний політ'язень комуністичних таборів, засвідчує: «Я написав статтю, де як епіграф навів слова полковника Коваленка, який очолював спецвідділ МГБ з боротьби з нашим підпіллям у західних областях України. І він у 1949 році сказав мені такі слова: «Юрку, незалежна Україна буде. Але зовсім не така, як уявляєте собі ви, націоналісти. Вона буде, але поки що це не на часі».

Що мав на увазі берієвський чекіст? Що большевики на території України збудують свою державу? На гадку мимоволі спадає сумне передбачення академіка Івана Дзюби: «Яксь держава під назвою «Україна» існуватиме. Але це не буде держава українського народу. Є гостре недовдоволення тих, хто не хотів і не хоче незалежної України, ненавидітиме і ненавидить її і злостуватиме проти неї тим більше, чим вона міцнішатиме».

Визначний теоретик українського консерватизму В'ячеслав Липинський наголошував: «Владу українську треба допіру створити. А творити владу можуть тільки люде моральні, то єсть люде, які глибоко всіми фібрами своєї душі вірять, що те, що вони творять, єсть правда, єсть добро».

Думка слушна. Але. «Naród wspaniały, tylko ludzie kurwy», – попри позірну брутальність, цей вислів Юзефа Пілсудського, вочевидь, має певний сенс. Не випадково ж на подібну жорстку сентенцію спромігся й Роман Купчинський – журналіст і письменник, композитор, громадський діяч, старшина УСС і УГА: «Я ніяк не можу вирішити: чи наш народ розумний, а люди дурні, чи навпаки. Але напевно знаю, що одне з двох – свята правда».

Він зауважив і таке «Маємо претензії до Бога, що не дає нам України. Маємо претензії до ворогів, що гарбали від нас, скільки могли. Маємо претензії до світу, що нас не оборонив і не боронить. Не маємо претензій тільки до себе».

Успішне будівництво держави неможливе без державотворчої еліти. Советська еліта, вихована в добу соціалізму, не змогла пристосуватися до нових умов. До влади прийшла псевдоеліта. Внаслідок невмілого керівництва Україна опинилась на маргінесі світового розвитку. Невелике коло осіб змігло організувати перерозподіл всенародної власності на свою користь.

«Невеличка група здобула величезні переваги у можливості розширення своєї влади і багатства завдяки незаконному привласненню публічної власності, вдаючись до практики корупції, зловживаючи своєю монополістичною позицією, а також через здійснення операцій в тінювій і чорній економіці. У той самий час доходи середнього класу, який в Україні був утіленням людського соціального капіталу, а також рушійною силою національно-демократичної революції, відчутно знизилися» [New World Bank Approach to Get Ukraine Out of the Pit: Integrating Social Capital Paradigm in Development Politics. August-october 2000 WB].

Навіть у ПНР збереглась еліта й культура державності. Поляки постійно думали, як відновити незалежність. На відміну від України в Польщі не було дискусій стосовно того, куди рухатись суспільству після розлучення з Москвою. Поляки чітко усвідомлювали, що треба йти на Захід, у НАТО. Західні структури та інституції це усвідомлювали і розуміли чому Польща може бути їхньою частиною і чому їй варто пробачити борги, чому треба запровадити якнайширші інвестиції в економіку постсоціалістичної держави.

В Україні такого не було. Не збереглась історична тяглість з УНР. Пам'ять про Українську Народну Республіку комуністичний режим вичистив упень. Тож ні еліта, ні населення не розуміли, що відбувається. Не знали як улаштований навколишній світ, які правила й закони діють в ньому, не усвідомлювали, що таке ринкова економіка тощо.

Суспільство, по суті, було дезорганізоване, спантеличене глобальними подіями на величезній території. І якщо у березні 1991 року українці голосували за збереження СРСР та своє перебування в ньому, то вже за вісім місяців, на референдумі 1 грудня, проголосували за вихід з Советського Союзу.

Скористатися досвідом Польщі не було жодної можливості – економіка України була важливою частиною господарського комплексу СРСР. Імплементуватись у світовий ринок априорі було неможливо. На Заході ніхто не чекав на Україну з розпростертими обіймами. Вона для Заходу стала проблемою. Передусім ядерною. Тож молодій державі кидали усілякі дрібні подачки, аби тільки вона позбулась грізної зброї, унікальних стратегічних речей і конкурентних розробок.

Реальність виявилась надто жорстокою. Вся Україна 90-х перетворилась на своєрідне Дике Поле з новими правилами гри-господарювання. Тут привільно почувались усілякі авантюристи, крутії, комерсанти. Доморощені й чужинецькі. Відбувався інтенсивний переділ власності. Вигравали найцинічніші, найаморальніші. А серед них і малороси. «Що ж таке малорос? Це – тип національно-дефективний, скалечений психічно, духово, а – в наслідках, часом – і расово. На нашій Батьківщині, головним історичним родовищі цього людського типу, він набрав особливо-патологічного і зовсім не такого простого характеру, як на перший погляд здавалося б» (Евген Маланюк).

Кожна держава має чотири складові свого авторитету:

економічну, військову, політико-дипломатичну, освітню. З усіма переліченими складовими в Україні проблема. Скажімо, до рейтингу найкращих 1300 університетів світу 2021 року потрапили лише сім українських вишів, опинившись на місцях з 511 по 1200.

Деякі спроби щодо відновлення державності в Україні були зроблені на початку 90-х років минулого століття. За ініціативи Української міжпартійної асамблеї (УМА) почався запис громадян УССР громадянами Української Народної Республіки, що зазнала поразки під час російсько-української війни 1917–1921 рр. Уряд УНР формально продовжував існувати в еміграції. На 27 вересня 1990 року Українській міжпартійній асамблеї вдалося зареєструвати лише 729 тисяч осіб, які ідентифікували себе як «громадяни УНР». На відміну від естонців, латвійців і литовців українці мало що знали про свою справжню історію, а отже не могли масово відгукнутись на ініціативу УМА, яка прагнула до цілковитої делегітимізації комуністичної влади. За дев'ять десятиліть, що минули від часу окупації УНР, українці зазнали неймовірного культурно-національного нищення, якого не звдавав жоден народ сучасної Європи.

Тож навіть студентське голодування, яке сколихнуло Україну в жовтні 1990 року, не розбудило повністю приспаний дух нащадків громадян УНР, воєнна поразка якої коштувала українцям десятків мільйонів життів.

І хоча референдум 1 грудня 1991 року підтвердив бажання українців жити в суверенній державі й самостійно відстоювати свої інтереси, не було документально зафіксовано історичної державної тяглість від Української Народної Республіки. Микола Плав'юк, Президент УНР в екзилі, 1992 року **передчасно** передав Президентові Леоніду Кравчуку державні клейноди визнаної багатьма державами світу суверенної Української Народної Республіки, яка зазнала поразки в кривавій російсько-українській війні.

На початку 1990-х років доктор економіки Осип Мороз зі США слушно радив: «Україні необхідний технологічний, науково-фундаментальний прорив. Бо сьогодні на один і той же результат можуть працювати один японець і багато-багато українців. Світ різко змінюється. Те, що вчора вважалося головним багатством, – природні ресурси – нині поступається високим технологіям, науковим досягненням. Потрібно створити атмосферу довіри в суспільстві. І насамперед довіри до влади, уряду. Йому мають довіряти люди. Бо якщо не вірять свої, то й за кордоном не повірять ніхто, отже, не буде й вкладень. Це просто: коли не вірять банкові – гроші тримають під подушкою. Корупція – це те, що першим може розвалити державу. Держава має бути сильною. Влада в ній – міцною. І єдиною. Все це має базуватись на Законі. Для держави дуже важливою є фахова адміністрація. Створення її для України – одне з негайних завдань».

На жаль, новітня Українська держава залишилась за духом постсоветською, постколоніальною країною. До порад Осипа Мороза українська влада не дослухалась. Національно-визвольна революція кінця 1980-х не була завершена. Не відбулося перезаснування держави. Лише перезавантаження СИСТЕМИ з визівкою УССР. Советська «операційна система», «програмне забезпечення» залишилися старими. Замість модернізації держави, по суті – тридцятилітнє тупцювання на місці.

«Ні, не Сталін кат, не Берія навіть, не Сулов – один кивав і хмурився, другий катував особисто, третій гноїв великі книги і керував нашою духовною дієтою, а яка різниця? Що вони без СИСТЕМИ? СИСТЕМА – кат, СИСТЕМУ прощати не маємо права, інакше ми й справді діти її, і тоді ГОРЕ нам», – так охарактеризував антилюдське творіння

большевиків усесвітньо відомий кінорежисер Сергій Параджанов.

Він мав рацію. Советську СИСТЕМУ в Україні, по суті, пробачили, не засудили, не лострували найодіозніших її «гвинтиків». Залякане і перелякане покоління апріорі не могло зважитись на такий революційний крок. Лише через чверть століття спромоглися прибрати комуністичну атрибутику. А все через, що «малороси» (їх в Україні, треба визнати, чимало) та нащадки колонізаторів не хочуть знати правди. Їм і надалі затишно в обіймах советської брехні й хашах сталінської міфології. Гомосовєтїкусів не цікавить правда. Вони не бажують думати. Вони не вміють аналізувати. Тому дуже легко ведуться на популізм.

Маємо інтелектуальний занепад суспільства – чимало людей звикли споживати інформацію, засвоюючи її через ТБ і радіо. За умови загального виборчого права ухвалення відповідальних рішень опинилося в руках тих, хто насправді не здатний і не бажає голосувати за державотворчі закони.

За браком критичного мислення більшість посполитих щиро вірить, що владу обирають в демократичний спосіб, хоча нічого не відають про людей, які мають стати на чолі держави. Виборці знають лише те, що розповідають ЗМІ та містечкові «політики».

У 1992 році українські націонал-демократи не зуміли роздобути 50 тисяч американських доларів, щоб придбати телевізійний канал, – тодішній очільник ТРК Охримович пропонував голові УРП Левкові Лук'яненку здійснити цю купівлю. Не судилося. Придбали ТБ-канал чужинці (такий собі Лаудер). Була втрачена унікальна можливість створити справді національний телеканал...

І оскільки український інформаційний простір контролюють (а отже формують громадську думку) олігархи, то ігрища в демократію завершуються передбачувано – держава не може вирватись з обіймів олігархату. Советсько-проросійський електорат не щез. У висліді «мудрий народ» голосує за «паяців 95 кварталу» та їхнього лідера. Про Право й Відповідальність забуто. Одразу. Після виборів. Бо «революцію» звикло починає активна меншість, а «після-революційну владу» традиційно обирає пасивна більшість. І знову починається біганина зачарованим колом або тупцювання на місці.

Самостійно замінити правлячий клас українцям перешкоджає відсутність волі до влади. За існуючої виборчої системи марно сподіватися на успіх фундаментальних реформ в Україні.

Який вихід? Передусім треба навчитись голосувати раціонально. А це можуть лише компетентні виборці, політично грамотні. Для цього вони мають скласти іспит на право брати участь у виборах. Можливо, для цього треба внести відповідні зміни до Конституції.

Українці мають зрозуміти, що треба покладатись тільки на себе. Якщо це станеться, то, беручи до уваги природні ресурси країни й інтелектуальні можливості нації, невзабарі зможемо досягти неабияких успіхів, перетворившись на потужну європейську державу.

Воїстину, не такі страшні московські воші, як українські гниди. Значна частина громадян схильна до анархії і на тридцятому році незалежності не розуміє важливості такої інституції, як власна держава. Їх нічому не навчила історія: плата за відсутність власної держави – голодомор і репресії.

2014 року українці отримали шанс повернути собі гідність, усвідомити власну історію, почати будувати модерне майбутнє. Частково це вдалося. Однак з влади не були вичищені колаборанти, представники п'ятої колони, агенти впливу. Судовими вироками не завершилися навіть гуч-

ні справи. Люстрація виявилась декларативною і неефективною. У висліді – до влади повертаються відверті вороги, які ще нещодавно перебували у кримінальному розшуку.

У липні 2018 року депутати ізраїльського Кнесету ухвалили закон про «національну державу для єврейського народу». Прикметно, що в цьому законі декларується статус Ізраїлю як «національної держави єврейського народу», де євреї мають «виняткове право на національне самовизначення».

Українці на таке не спромоглися. 2019 року «мудрий нарід» підтвердив слухність сентенції графа Жозе де Местре, французького посланника при дворі російського імператора Олександра I: «Кожен народ має ту владу, на яку заслугує».

Таке враження, що українцям віддавна або щось «поброблено», або якесь прокляття над ними тяжіє. Феномен якийсь: поодиночі мало не геніальні, а зберуться до купи... Можливо, йоду в організмі бракує через відсутність виходу до широких океанських просторів? Чому до найвищого законодавчого органу постійно потрапляють цинічні покидьки, патологічні брехуни, відверті й приховані вороги України, які готові будь-якої миті капітулювати на вимогу агресора чи продовжувати заробляти гроші на крові?

Згідно з результатами загальнонаціонального опитування, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва з 14 до 19 травня 2021 року, 53% респондентів визначають конфлікт на сході країни як російську агресію проти України, понад 70% вважають, що між державами точиться війна. Тим часом наяву якісь хроніки абсурду: попри антипутінську риторику триває торгівля з Московією, туди посполиті продовжують їздити на заро-

бітки, на гастролі чи в гості, не зник спільний бізнес; в умовах, коли треба боротися й відгризатися, частина українського суспільства демонструє угодовство, що лише провокує російську агресію; частина українського суспільства ображена на росіян і нетерпляче очікує на завершення війни та воліє, аби Путін при цьому не знеособився.

Натомість президент України втрачає репутацію в очах співвітчизників і західних партнерів. «Володимир Зеленський як актор продовжує грати роль президента. Він не є президентом. Чому? Тому що президента в такій ситуації має робити почет, свита. Але через те, що почет точнісінько такий, як він, тобто дискваліфікований, ми в результаті маємо кіно. <...> Ті, хто малює Зеленського в наполеонівській шапці, мають абсолютну рацію. Будь-яка людина з образним мисленням, дивлячись на президента Зеленського, скаже, що це людина з комплексом Наполеона» (Роман Безсмертний, український політик, дипломат, один із авторів Конституції України).

Відомий політanalітик, блогер і бізнесмен Карл Волох переконаний, що «репутації Зеленського вже нічого не загрожує, цей гібрид тупуватого *infant terrible* з бароном Мюнхгаузеном навряд чи зможе когось іще більше шокувати на Заході».

Редактор відділу міжнародної політики тижневика «Дзеркало тижня. Україна» Тетяна Силіна резюмує: «*Перше зачарування безпосередністю й недосвідченістю Зеленського на Заході минуло. І, схоже, дедалі частіше йому на зміну приходять роздратування. Примхлива й непередбачувана дитина, котра нездатна погамувати емоції і гнівно тупотить ногами, не отримавши бажаного, в дорослій спільноті всерйоз не сприймається*».

Занепокоєний Семен Глузман, лікар-психіатр і правозахисник, колишній дисидент та політ'язень, президент Асоціації психіатрів України: «Я відчуваю тривогу за моє майбутнє у зв'язку із Зеленським. Він, мабуть, не розуміє, що йому робити, і як робити... Я думаю, що Зеленський взагалі буде лікуватися у психотерапевтів незабаром, якщо знайдеться психотерапевт, який зможе йому допомогти».

Нищівну характеристику українському президентові, який не відповідає за власні слова та обіцянки, а часто демонструє скетч у стилі «95 кварталу», дав колишній керівник (1992-1999 рр.) секретної служби Ізраїлю «Нагів», експерт з питань військово-політичних та міжнародної політики Яків Кедмі: «інфантильний ідіот», якого «треба показати психологу». Це, до речі, не найрізкіші характеристики від ексочільника державної спецслужби. Сумно, коли євреї Ізраїлю через єврея Кедмі оцінюють Зеленського: «Він ганьба і для України, і для євреїв».

Колаж «Анострофа»

Брак президентського розуміння реальної ситуації в країні та світі, зневага до Конституції становлять загрозу державності. Цьому сприяє і відверто проросійське оточення глави держави. «Представники Зовнішньої розвідки України одразу після інавгурації президента поклали йому на стіл довідку про контакти, в тому числі бізнесові, пана Єрмака із російським оточенням, в тому числі – з представниками ВПК та злочинного світу Російської Федерації. За декілька днів ці працівники були звільнені із зовнішньої розвідки», – заявив ексгенпрокурор Юрій Луценко в ефірі Еспресо.TV у червні 2020 року.

Президент не усвідомлює, що існує загроза втратити підтримку міжнародних партнерів на тлі параноїдального бажання Путіна ліквідувати Україну як державу. Кремль добре розуміє наслідки інформаційного впливу, тож наполегливо формує віртуальну реальність, в яку занурює українців. Цей інформаційний фантом руйнує інституційну пам'ять, демотивує суспільство, передусім – збройні сили. Який сенс мати найкраще озброєння, якщо ним управлятиме людина, готова здатися в полон, оскільки її свідомість вже повністю окуповував ворог.

Українські реалії сумні. Громадяни не мають довіри до влади. Випадкові, невідготовлені люди обійняли ключові посади державного управління. У суспільстві знову накопичується відчуття несправедливості. Політична, економічна, наукова, освітня деградація переходить в руйнацію державних інститутів. Країна не має стратегії. Зневага до Конституції, проблеми з Фемідою реально створюють загрозу державності. Надто багато запитань до Президента, який не відповідає за свої ж слова і обіцянки.

«Коли в країні справедливість, соромно бути бідним і нікчемним; коли справедливості немає, соромно бути багатим і знатним». Так вважав Конфуцій. Але не Ахметов, не Коломойський, не Фірташ, не Пінчук, не Медведчук і Ко.

Результати широко розрекламованої «боротьби» Володимира Зеленського з олігархатом в умовах пандемії COVID-19: за рік статки Ріната Ахметова зросли майже втричі – з 2,8 млрд доларів до 7,6 млрд доларів (за підрахунками українського журналу Forbes). Статки Віктора Пінчука зросли до \$2,5 млрд. У червні 2020 року Forbes Україна оцінював їх у \$1,4 млрд. Статки Ігоря Коломойського зросли до \$1,8 млрд. У червні 2020 року Forbes Україна оцінював їх у \$1 млрд. Статки Геннадія Боголюбова зросли до \$1,7 млрд. У червні 2020 року Forbes Україна оцінював їх у \$1,2 млрд...

«31 липня 2021 року в Україні починають діяти антиконституційні та катастрофічні для українства закони про так званій «ринок землі» №552-ІХ та №1423-ІХ, прийняті парламентом в умовах жорсткого локдауну під прямим тиском Зеленського, відповідно – 31 березня 2020 р. і 28 квітня 2021 р. Президент Зеленський розпочинає, по суті, ліквідацію хліборобської цивілізації українського етносу, яка не одну тисячу років зберігалась на наших землях. Він і його партія «Слуга народу» заклали в законах механізми для неконтрольованого розпродажу понад 42 мли гектарів сільськогосподарських земель, що становить 70 % території України, та подальше використання їх новими власниками на свій розсуд для будь-якої хижацької або не сільськогосподарської діяльності. Вказані закони порушують статті 13 і 14 Конституції України, якими закріплено базові засади про виключну власність на землю лише Українського народу та обов'язок держави забезпечити їй особливу охорону» (Віктор Жердицький, економіст, фінансист, співкоординатор неурядової організації «Суспільна Система», народний депутат III скликання).

Ми слабкі інституційно. В Україні не створена нормальна система правосуддя і правопорядку, не дотримується

принцип невідворотності покарання за порушення закону. В парламенті затишно почувається п'ята колона. «Зараз, на жаль, відбувається імітація парламентаризму. Видається, що парламент втрачає велику суб'єктність, яку він мав усі роки» (віцепікерка ВР Олена Кондратюк). Депутати Верховної Ради постійно фігурують у справах про хабарництво, несплату податків і навіть державну зраду. Секретар Ради національної безпеки і оборони Олексій Данилов заявив, що власник телеканалу «Наш», колишній «регіонал» Євгеній Мураєв «їсть російський хліб». Данилов також заявив про «російську навалу, яка в нашій країні останніми роками підняла голову».

У книзі-вибуху, книзі-бомбі «Воїни «Антимафії», яка побачила світ у травні 2021 року, генерал-лейтенант, Герой України Григорій Омельченко оприлюднює сенсаційну інформацію про агентів КДБ і ФСБ в нинішньому українському парламенті...

Керована «слугами народу» країна летить у провалля. Через низький рівень знань українська влада некомпетентна в багатьох галузях і сферах науки, культури, техніки, економіки, промисловості, військового будівництва, політики тощо. Держава зазнає репутаційних втрат. За Україною тягнеться шлейф провалів у міжнародній політиці. Нинішня Україна – це держава, якій не можна довіряти – вперше за багато років її не запрошують на літній саміт НАТО...

У ледь підрихтованому уламкові советської СИСТЕМИ під назвою «Україна» панує хаос, буває ентропія. Владна верхівка пронизана московською агентурою. В умовах війни явних зрадників не можуть позбавити українського громадянства. Корупція, дворушництво, колаборація, клептократія, патерналізм і непотизм – візитівки сучасної України. Її політики продовжують ділити народ за ознаками мови, віри та історії. Чимало представників «слуг народу» демонструють інфантилізм, інтелектуальне зубожіння, еклектику думок, губляться навіть у межах законів формальної логіки. Вони не спроможні усвідомлювати свої помилки. Панує політична шизофренія. Навіть в умовах російсько-української війни у незабгненний спосіб уживаються нації – українська, українсько-совєтська та російсько-совєтська. У присутності президентів Польщі, Литви, Латвії, Естонії (країн, які постраждали від ССРСР) український президент відверто ностальгує за Совєцьким Союзом, заявляючи, що в комуністичній СИСТЕМІ були свої «плюси» і «мінуси». «В Україні відбувається лукашенкізація Зеленського і білорусизація України» (Роман Безсмертний).

Складається враження, що Володимир Зеленський усе ще перебуває в полоні совєтського дискурсу: у зверненні з нагоди Дня перемоги над нацизмом 9 травня 2021 року, розміщеному на офіційному сайті Президента України, сказано, що найкращим пілотом Другої світової війни є українець Іван Кожедуб, який збив понад 60 ворожих літаків. Насправді – 64. Але ж відомо, що найуспішнішим пілотом-винищувачем за всю історію авіації вважається німецький пілот-ас, який під час Другої світової війни збив 352 літаки противника (з них – 345 совєтських)...

Криворізького веселуна переслідує манакальне бажання подивитися в очі пітерському гоппнику. Зеленському невтямки, що на його хуцпу кремлівський гебіст не поведеться, що головна мета зовнішньополітичної діяльності Путіна – ліквідація України.

Зазирнути в майбутнє

«Сьогодні Україна зникає, гине, руйнується тому, що – під захистом ідей власного націоналізму – не було знищено доценту реліктів російської комуністичної тоталітарної системи і спеціально не було опрацьовано схеми поступового переходу і взагалі будь-якого переходу від однієї суспільно-політичної системи до іншої (відомо чому: в мутній воді ловити рибу краще). Сьогодні в Україні відбувається боротьба російського націоналізму та його колаборантів за Україну. Ставкою в боротьбі є життя української нації і справжня незалежність України» (Ярослав Дашкевич, український історик).

Нинішня політико-економічна СИСТЕМА в Україні – це не просто розгалужена організація для ухвалення важливих, доленосних державних рішень, а й спосіб мислення, стиль життя тих, хто має в своїх руках важелі влади, механізми розподілу й перерозподілу життєвих благ і матеріальних цінностей.

Появу в Україні аморального клану олігархів вичерпно ілюструє цинічна сентенція римського імператора Марка Аврелія: *«Це нічого, що бідних у нас стає все більше і більше, зате багаті стають все багатішими і багатішими»*.

Найстрашніше, що в системі стосунків між владою та населенням в Україні, по суті, зникла відмінність між цілями й засобами, між злочином і мірою покарання. У суспільстві спостерігається зростання насильства, яке держава не може подолати. Вона не здатна забезпечити своїх громадян соціальним захистом.

У грудні 2003 року громадський діяч, правозахисник Володимир Чемерис зазначив: *«Соціальні Системи народжуються й помирають. Це – такий самий закон природи, як і закон ентропії. Коли суспільні відносини потребують змін, немає жодної сили, яка б ці зміни могла зупинити. Ці зміни стануться, якщо не через вибори, то через «оксамитову» революцію. Зрештою, через збройне повстання або в будь-який інший спосіб, але вони стануться»*.

Засадничим фактором існування СИСТЕМИ є не предмети, а зв'язки між ними, які не мають ні ваги, ні маси, ні температури. Інакше кажучи, соціальна СИСТЕМА може функціонувати лише за наявності множини зв'язків між членами суспільства та різноманітними інституціями, які вони створили. Згадаймо хоча б про існування в будь-якому суспільстві зв'язків приватних, професійних, виробничих, корпоративних, комерційних, фінансових, економічних, родинних, міждержавних, військових, злочинних, корупційних тощо.

Якщо до системи (фізичної, хімічної, соціальної, політичної тощо) додати новий елемент, то у висліді можливі два варіанти: змінюється вся система; система адаптує цей елемент. Після проголошення незалежності України в її політичному житті сталося друге: номенклатурна комуністична СИСТЕМА, колишня колоніальна адміністрація Московії для своїх потреб адаптувала демократичні елементи, накинувши їм свої правила гри. В Україні СИСТЕМА трансформувалась у кланове товариство з жаданою для патріотів вивіскою «Українська держава».

Цю обставину ще 1994 року зауважив Ярослав Дашкевич: *«Якщо протягом перших кількох місяців незалежності така система влади могла захитатися, то цього не використали українські демократичні сили, які в основному номенклатурно-мафійна система зуміла розкласти та всмокотати»*.

У тодішній Верховній Раді бракувало 20 відсотків (згідно із законом Парето) депутатів, які змогли б примусити парламент (систему) працювати по-новому. Бракувало стратегічно мислячих, високоосвічених парламентарів, досвідчених у командній роботі.

Українські патріоти не врахували золоте організаційне правило відомого праксеолога Тадеуша Котарбінського: кожна добра справа, що задумується в межах порочної СИСТЕМИ, рано чи пізно нейтралізується нею. СИСТЕМА не

може реформувати себе сама, бо рано чи пізно логіка реформ вступає у суперечність з інтересами як СИСТЕМИ загалом, так і окремих її представників та інституцій.

Справді. Тих, хто міг претендувати на роль провідника або ж просто заважав, система у різний спосіб усувала – Вадима Гетьмана, Михайла Бойчишина, В'ячеслава Чорновола, Вадима Бойка, Анатолія Єрмака (активного учасника депутатського об'єднання «Антимафія»), Романа Рапія (народного депутата першого та другого скликань), Олександра Веселовського (голову українського державного «Ощадного банку») – людину «команди Гетьмана»), Юрія Оробця (народного депутата від фракції «Наша Україна»), Михайла Сироту (лідера Трудової партії України), Василя Червонія (народного депутата України чотирьох скликань)...

Трагічно закінчилися автоаварії для Романа Ліщинського – професійного дипломата, канадського громадянина, директора Центру інформації та документації НАТО в Україні, для народного депутата Сергія Драгомирецького, який з трибуни Верховної Ради вимагав з'ясувати правдивість відомостей щодо матеріальної підтримки урядовими структурами і підприємствами Російської Федерації деяких заходів передвиборчої кампанії претендента на посаду Президента України Леоніда Кучми, для Валерія Малева, який відав експортом зброї, для журналістів Георгія Гонгадзе та Олександра Кривенка...

Не без допомоги заморських і вітчизняних «радників», численних «любих друзів» і добре вишколених представників «п'ятої колони» Україна, як соціально-економічна система, рухається шляхом соціальної, економічної та моральної деградації.

Медицина знає два ступені шоку. Перший, порівняно легкий, коли людина, отямившись, запитує: «Де я?» При важкій формі, вона втрачає не тільки уявлення про час і простір, але й про власну особистість і, опритомнівши, запитує: «Хто я?»

Українське суспільство переживає саме другий ступінь шоку. Дедалі частіше люди замислюються: «Хто ми? Хто ми насправді?» На тридцятому році провізоричної незалежності притомні громадяни України запитують один одного: як змінити СИСТЕМУ соціального божевілья?

«Де вихід?» – так озглавив відкритого листа до редакції тижневика «Воля», який з 1918 року видавався у Відні, Євген Чикаленко – меценат української культури. Аналізуючи тодішнє становище України, Чикаленко у згаданому листі, що побачив світ як окрема брошура 15 квітня 1921 року, називає умову побудови української держави: **«Але для цього треба знов покликати Варяга, перед яким скоряться всі наші інтелігентні сили: і амбітники, і славолюбці, і егоцентрики та анархісти. І, покинувши боротьбу між собою за перші ролі, всі візьмуться за працю організації держави».**

Інакше кажучи, йшлося про втілення ідеї творення (вдосконалення) державної системи за допомогою архітекторів з-поза існуючої недосконалої системи.

Трохи математики. Славетна теорема Гьоделя у довольному потрактуванні доводить (якщо тлумачити теорему максимально популярно), що, перебуваючи в межах Чогось, ми приречені на неповноту наших знань про Щось. Тобто, коли вивчаємо складну систему, перебуваючи в ній, то, керуючись лише логікою цієї системи, обов'язково натрапимо на істини, які не зможемо ні довести, ні спростувати. Відтак, змушені шукати умільця. Поза системою. В нашому випадку – поза Україною.

«Становище може спасти лише прихід до влади сильної, розумної і чистої української руки, що одтримуватиметься лінії безумовного захисту незалежності, служін-

ня українській національній ідеї. Така сильна, розумна і чиста рука отримає повну підтримку нації так, як підтримку нації отримала ідея незалежності від того нібито національно невідомого народу. Іншого порятунку для нації та держави немає» (Ярослав Дашкевич).

Конкретний приклад: СИСТЕМА зробила все можливе, щоб перешкодити генералові Костянтину Морозову стати популярним політиком. Її неабияк лякав авторитет экс-міністра оборони...

На початку 90-х минулого століття у балтійських країнах зрозуміли: перебороти залишки російсько-советської номенклатурної, корумпованої на візантійський кшталт СИСТЕМИ можна лише привівши у владні структури людей із цілком іншого середовища.

Тверезо мислячі політики країн Балтії усвідомили, що **для радикальної зміни СИСТЕМИ конче потрібен зовнішній чинник**. Вони дійшли висновку, що місцевий пристосованець не може очолювати державу. Президентом Литви став колишній громадянин США Валдас Адамкус. На президентських виборах в Естонії переміг Тоомас Гендрік Ільвес, колишній підданий США. Екс-громадянка Канади Вайра Віке-Фрейберга була обрана президентом Латвії.

Маємо переконливий доказ ефективності теорему Гьоделя для системи державотворення. Можна припустити, що без сучасних «варягів» будівництво Української держави остаточно зайде в глухий кут. Тож цілком резонно покликати на допомогу висококваліфікованих спеціалістів із Заходу. Проукраїнськи налаштованих. Не пролобійованих кимось із зацікавлених олігархів «реформаторів» у сфері економіки та поліції чи відвертих пройдисвітів й авантюристів-заробітчанин на кшталт Бальчуна і Новака, які спільно з українськими шахраями руйнували державу.

Потрібен високопрофесійний технократ з бездоганною репутацією, або ж «архітектор», «виконроб», «умілець» з-поза меж України.

Команда «варяга» має організувати й провести щеплення проти корупції, хабарництва, непотизму, патерналізму, «совковості» тощо. Чому сучасний український провід неспроможний організувати та очолити таку кампанію? Причини відсталості й процвітання країн треба шукати і в культурних відмінностях суспільства – культурні особливості можуть сприяти модернізації, або ж, навпаки, гальмувати економічний розвиток країни.

Чому новітні «швондери» і «шаріковики» так ненавидять культуру? Пояснення просте: тому, що культура не підносить їх, як усіх нормальних людей, а принижує, дає відчуття своєї нікчемності.

Затяжна «лагідна українізація» призвела до того, що напередодні 25-ї річниці Конституції України та 30-ліття Незалежності почалась нова цинічна атака на українську мову – нахабна спроба відтермінувати обов'язкове озвучення фільмів українською мовою з 16 липня на невизначений термін. А насправді у незаконний спосіб скасувати норму про українську мову трансляції телесеріалів, реклами і політичної агітації.

«Ось чому Російська Федерація докладає надзусиль для культурної експансії в Україні, адже культурне панування – то ментальна основа для всіх інших видів панування...» (Сергій Кримський, український філософ).

План Маршалла чи десант «варягів»

План Маршалла і фінансова підтримка США сприяли повенному «чуду». Водночас щедра допомога і намагання впровадити ефективні методи управління не дали таких результатів у Латинській Америці й Африці.

У 1960 році стан економіки Гани й Південної Кореї був приблизно однаковим, але тільки Південна Корея

перетворилася на світову високорозвинену індустріальну потугу.

Після Другої світової війни Німеччина та Японія лежали в руїнах. Сьогодні вони одні з найбагатших і наймогутніших. Бо їм усяляко допомагала американська система демократії. США сприяли появі «економічного дива на річці Хан» – перетворенню Південної Кореї на одного з «азійських тигрів».

Соціальні та економічні наслідки панування советської СИСТЕМИ у так званих Корейській Народно-Демократичній Республіці та Німецькій Демократичній Республіці широко відомі.

Працелюбність громадян цих країн стала жертвою аморальної ідеології. Советська СИСТЕМА спотворила і знівельовала століттями вироблені мільйонами корейців та німців культурні й ментальні цінності, спосіб мислення, переконання, віру, основні погляди на життя.

Те саме сталося в Україні після поразки УНР у російсько-українській війні. «Мені здається, що найяскравішою рисою російського національного характеру є жорстокість... Кажу про масову психологію, про народну душу, про масову жорстокість», – відзначав російсько-советський письменник і драматург, симпатик большевиків Максим Горький.

Безумовно, сім десятиліть бруталної советизації шляхом фізичного нищення кращих представників української нації позначились на генофонді народу. Була деформована свідомість кількох поколінь українців. Тортурами й упокоренням голодом-геноцидом большевики-московити з допомогою колаборантів зуміли сотворити ницого «гомосовєтікуса».

І «совок» – квінтесенція «советської людини» – досі нікуди не щез. Має рацію Мирослав Маринович, стверджуючи: «Вся справа в советському елементі управління. Якщо він збережеться, то при «національній моделі» держава обов'язково буде антиукраїнською».

Советський елемент зберігся. Був шанс перемогти «совків» після Майдану, але з тих чи інших причин дорожчий час був змарнований. «Добрих нагод було в нашій історії так багато, що деколи мені здається, що ми є народом прогвалених нагод» (Роман Купчинський).

Ідея та дух національної держави вічні й незборимі. Англійський філософ і соціальний антрополог Ернест Андре Геллнер аргументовано довів, що держава, яка в наш час прагне розвиватися в руслі ринкової економіки, має бути національною.

Навесні 1996 року головний редактор знаменитого журналу «Культура» Єжи Гедройц із своєї паризької штабквартири уважно спостерігав за соціально-економічними процесами на своїй далекій батьківщині: «У Польщі сьогодні бракує державного чуття, розуміння того, що саме служить справі держави. Визначальної концепції – якою має бути Польща – не відчувається у жодній галузі. Не розроблена зовнішня політика, бракує військової ідеї. <...> Особиста боротьба заступає все – економічні, громадські справи. Вона бере гору навіть тоді, коли йдеться про фундаментальні проблеми, головною з яких є захист інтересів держави».

Гедройц продовжує: «З усією критичністю ставлячись до міжвоєнного періоду, треба визнати, що в Речі Посполитій суспільство мало почуття державності та обов'язку щодо вітчизни. Роботу фінансових службовців, які становили найчисленнішу частину державних працівників, оплачували дуже скупо».

Незважаючи на це, хабарництва майже не було. Скандали, економічні афери, пов'язані з політичними колами, були мінімальними, принаймні не масовими, як у нинішній польській реальності. До речі, мораль поляків, після здо-

буття незалежності, не була бездоганною, зокрема, партійні чвари стали звичним явищем. Але все це подолав Юзеф Пілсудський. Це означає, що польську суспільність можна виховати».

Та українцям, на відміну од поляків, у ХХІ столітті складно виховати українську суспільність, складно збудувати національну державу. Українське суспільство надто травмоване. Разом з тим існують й певні ментальні та культурні перешкоди. У цьому контексті цікавим є спостереження Гійома Левассера де Боплана в його «Описі України» (1660): «Не знаю також серед християнських народів тих, хто б так мало дбав про застрашний день. <...> вони беруться до роботи лише тоді, коли притискає їх біда чи не мають за що купити найнеобхідніше. Тож краще підуть позичити все, що їм треба, у своїх сусідів турків, аніж докладуть зусиль, щоб це здобути. З них досить, коли мають це з'їсти й випити».

А це вже неоптимістичні рефлексії нашого сучасника Володимира Вітковського: «Після повалення «залізної завіси» діаспора передавала допомогу своїм «братом на батьківщині» майже без «паперового» оформлення, за випробуванням у країнах поселення принципом «українець довіряє українцеві». Однак діаспоряни хутко пересвідчилися, що такого елементарного тесту на поряніть посланці материзни, як правило, не витримують... Тоді ж було засновано українсько-канадську телекомпанію із амбітними планами творення високоякісного національного телевізійного продукту. Згодом одна з львівських газет оприлюднила розпачливого листа канадського співзасновника, в якому той сповіщав про свій вихід зі спільної справи через нестримну зажерливість його українських колег. Тож нині тішимося цілодобовим «московідеїсмом», звинувачуючи в цьому свєрєів – власників вітчизняних телеканалів».

Видатний американський будівничий, бізнесмен, меценат і український патріот Олексій Воскобійник у споминах «Повість моїх літ» ділиться своїми спостереженнями щодо ставлення до праці земляків-українців: «Природжений український індивідуалізм перетворився в суцільне отаманство. На будівництві всі намагалися стати старшими, і кожний із старших запевняв мене, що його погляд найправильніший, хоча я того не потребував. <...> І ще одне мєє спостереження щодо нашої української ментальності. Ті ж самі українці, що працювали в мене, у боса-американця працювали набагато краще, ніж американці. Такий український парадокс. Інакше це й не назвати. Тепер я твердо знаю: щоб працювати на супервідмінно, кожній групі українців треба мати над собою боса-чужинця».

Інакше кажучи, якщо всередині держави (всередині СИСТЕМИ) суспільство та обрана нею влада не можуть собі дати раду, то «треба мати над собою боса-чужинця», треба знаходити своєрідного арбітра ззовні, який взяв би на себе місію розв'язати проблему державотворення.

Перевішивши теорему Гюделя в політичну площину, доводимо висновку, що без сучасних варягів будівництво Української держави зайде в глухий кут.

Покладатись на Бога і Святого Юра у доленосних для держави й нації ситуаціях неприпустимо. Це давня традиція – запрошувати до країни іноземців на державну службу, розвивати науку та культуру. Видатний російський історик Василій Ключевський чудово усвідомлював, що «вплив Заходу на нас (на росіян. – О. Р.) абсолютно природно впливає з його переваги над нами в науках і мистецтвах, в життєвих зручностях, нарешті, в історичній досвідченості <...> На Заході знають більше нашого і навіть для нас можуть багато зробити краще, ніж ми самі. Таким чином, Захід для нас і школа, і крамниця корисних виробів, і своєрідний курс історичних уроків».

На жаль, українці не найкраще засвоїли історичні уроки. Бракує культури державотворення – культури соціальної, побутової, політичної, економічної, наукової, військової.

Українську державу мають очолити люди з абсолютно іншого середовища. З іншої СИСТЕМИ. Не такого штибу, як «слуги народу» – некомпетентні, непрофесійні, політично інфантильні.

За приклад, зрештою, могла б послужити Японія. Молодих людей, які народилися в цій країні у шістдесяті роки минулого століття, називали «шінджін рай» – «нова раса». Сьогодні вони становлять 30 відсотків населення Японії і повсякчас керуються гаслом: «Вчитися та повсюдно змагатися за першість». Такий стиль життя неодмінно приводить до успіху й процвітання. Бо «нова раса» добре затила тривіальну істину: дешевий товар ніколи не є добрим. А щоб мати змогу придбати дорогий товар, треба бути матеріально забезпеченим. Отож варто прагнути до такого життя. Ще одна істина: назагал бідні люди – небезпечні люди. небезпечні для суспільства, для держави. Це також не раз довела історія. Держава мусить це усвідомити й усіляко сприяти своїм громадянам у реалізації їхнього бажання стати на шлях процвітання.

Історія свідчить, що невідготовлені люди при владному кермі можуть привести державу до катастрофи. У січні 1919 року, перебуваючи під арештом за надуманим звинуваченням лівацьких сил Директорії, один із найвидатніших полководців Армії УНР полковник Петро Болбочан написав відомого листа до Симона Петлюри, членів найвищого органу державної влади УНР, прем'єр-міністра: *«Ми боремося з большевизмом, весь культурний світ піднімається на боротьбу з ним, а новопосталий уряд Української Народної Республіки іде назустріч большевизмові й большевикам. Ви не можете розібратися в найпростіших життєвих питаннях, а лізете в міністри, лізете в керівники великої держави, лізете в законодавці замість того, аби бути звичайними урядовцями і писарцями. Для мене необхідно, щоб я бачив: на чолі уряду стоять люди практичні, фахівці, чесні, розумні. Ви боїтеся проводити тверду владу, порядок, право і через те збудувати сильну Українську державу. Всього цього ви боїтеся, бо тоді треба працювати, бо це, бачте, не демократично. А то, що Україна від тої занадто великої демократичності буде покрита пожаром і може зовсім згоріти, – вам байдуже. А коли наступить тяжкий час, будете тікати за кордон».*

Непроминальними з погляду сучасності є спогади вже цитованого Дмитра Куликовського, колишнього сотника 4-ї Київської дивізії Армії УНР: *«Нарікаємо на всі боки: на Схід, на Захід, на ворогів, яких маємо аж надто багато, на приятелів, яких маємо надто мало. <...> Здіймаємо великий лемент і зойк, звертаємося до «світового сумління», мовляв, чуйте, люди добрі, як нас б'ють! Коли наші лютий ворог готується нас розчавити, ми лише обвинувачуємо всіх і все, забуваючи дві великі й старі, як світ, правди: «Дурного і в церкві б'ють» та «На похиле дерево і кози скачуть». Ми з упертістю, що варта крацих завдань, не хочемо зрозуміти, що кожний народ, як і кожний індивідуум, першою мірою є сам ковалем своєї долі: «як постелиши, так і вистпиши». Ми звертаємося зі своїми скаргами до так званого «вільного світу», звертаємо його увагу на утиски, яких ми зазнаємо від наших ворожих сусідів, і дуже гніваємося на той «світ», що він на наші скарги реагує не так, як ми хотіли б. Однак геть забуваємо, що той світ, хоч і чує наші lamentації, звертає увагу і на lamentаторів, себто – на нас самих. Спостерігає і вивчає нас, і то з самих початків наших визвольних змагань».*

Якщо «накласти» обидві цитати на історію України 1991–2021 років, то жодних поправок на час рубити не тре-

ба. Разом з тим треба усвідомити, що світ у XXI столітті радикально змінився. Завдяки інтернету серед людей поширюються ідеї, які ніхто не контролює і які часто призводять до непередбачуваних висновків, наслідків і вчинків. Для розв'язання новопосталих проблем та утвердження модерних «істин» влада, зокрема й українська, вдається до насильницьких дій і методів (варто визнати, що в Україні діє каральна система; не такого штибу, як у путінській Росії, але...), які поглиблюють соціальну кризу – руйнують базові принципи й основи правової системи суспільства.

Головною метою системних реформ у державі є створення нової СИСТЕМИ соціальних відносин. На жаль, у найближчому майбутньому такі реформи в Україні малоймовірні. Тому на момент, коли впаде влада дилетантів, треба мати чітку, добре опрацьовану програму дій. Один із можливих варіантів – перейняти, хоч і запізно, уже згадуваний досвід естонців, латишів та литовців. Предусім йдеться про докорінну зміну судоустрою. Чому б не запросити з цією метою, скажімо, британських та німецьких суддів і прокурорів? А для налагодження роботи злощасної української митниці чому б не звернутися до англійців?..

Серед представників української діаспори чимало досвідчених, шанованих, патріотично налаштованих, високопрофесійних управлінців з бездоганною репутацією. Президентом України цілком можна обрати когось з громадян США чи Канади, які добре знають своїх родаків, не цураються свого українського коріння і разом з тим мають заслужений авторитет серед професіоналів світового рівня – політиків, економістів, науковців, військовиків. Для цього треба лише додати в Конституцію кілька відповідних статей.

Три десятиліття тому Сергій Параджанов на запитання, яким йому бачиться майбутнє України, в доволі категоричній формі відказав: «Ніяким не бачиться». Відтак пояснив, що причина криється в характері українським: «Хурторянство й боягузтво! Навчилися лиш знищувати одне одного, і все. А мужніх – одиниці!».

На такий серйозний закид всесвітньо відомого кінорежисера кращі українці вже сьомий рік доводять і собі, і світові, що це далеко не так. Однак це лише «достатня умова» для утримання держави. Потрібна ще й «необхідна умова». А з нею, з владними інституціями, якраз далеко не все гаразд. Це як у метематиці: необхідними умовами є такі умови, без яких твердження напевно не може бути правильним, а достатніми умовами – умови, за яких твердження обов'язково правильне.

Цікаво: скільки свідомих українців-державників знайдеться на наступних президентських і парламентських виборах?

На це запитання свого часу оригінально відповів уже цитований Роман Купчинський: «Розрахунок такий: кожний чоловік має груди півметра завширшки, себто кожний свідомий українець носить у собі півметра України. Границя України виносить 4000 кілометрів. Коли буде 8 мільйонів свідомих державників, тоді обставлять границю і оборонять державність».

Так отож. А наразі Україну треба рятувати від наслідків некомпетентності та дилетантизму влади, що призводить до некерованості державою, до настання хаосу в її житті. Однак пам'ятаймо: компетентну владу спроможні обрати тільки компетентні виборці.

«Чи діждемося Вашингтона з новим і праведним законом? А діждемося-таки колись...» – ці рядки з поеми «Юродивий» Тараса Шевченка викарбувані на постаменті пам'ятника поету в американській столиці. І це символічно.